

„נרצחת!“

ממנה במצב-רוח טוב. ייתכן, כמובן, הסבר פשוט מאד: היה זה ערב שבת, והשעה היתה עדיין מוקדמת יחסית. ייתכן, כי אייבור לא רצה עדיין לשכב לישון בחדרו החם, החליט לנסוע מעט להתאחרר. לרגליו נעל אנפילאות ולבש מכנסייה-תעמלות קצרים. כלומר: ייתכן שאף הספיק לחזור לביתו, אחרי שנפרד מחברתו, לא הצליח להרדם, ולכן החליט לצאת לטיול. דרך-העפר בה נסע אייבור במורים מיי-נור הקטנה, לא נשאה שום שלטי-אזהרה. לא היה כל רמז, שהוא מתקרב לאזור אסור. היסמין הראשון היתה גדר-תיל, שחסמה את הדרך לכל רוחבה, היתה זו גדר המתנה.

הוא נסע באורית מלאים, יכול היה לראות את הגדר החוסמת על כן החליט להסתובב אחורה ולחזור באותה דרך שבא. הוא תימרן את מכוניתו עד שסובב אותה לאחור, החל נוסע חזרה, אך הספיק להתרחק כמה עשרות מטרים בלבד. כדור פגע בראשו.

★ ★ ★

גבור? מסתננים?

מה ראו החיילים? הם היו חוליית שמירה קטנה, מזוינת ברובים, והיא קיבלה הוראה לארוב באותה נקודה מסויימת של הגדר. שעות אחדות לפי כן התגלתה שם פירצה, והאחראי לשמירה רצה לדעת מי זה העובר דרך הגדר.

זה יכול היה להיות גנב. או אולי אף מחבל. אם כן, לפי כל הנתונים, יכלה זו להיות „דרך בורמה“ — פתח בלתי-חוקי, שהיילים במחנות רבים נוהגים לפתוח לעצמם, כדי לצאת לחופשה קצרה בלתי-רשמית. סברה אחת אומרת, כי אייבור בא לפגוש חילת שצמדה להסתלק מהמחנה דרך פירצה זו.

סברה אחרת, מחלחלת הרבה יותר, נפוצה לאחרונה. היא אומרת כי לויין בא לפגוש שם אשת קצין, כי הקצין ידע על כך — והכין לו קבלת-פנים רצחנית. גירסה זו מעידה על הספיקות שעוררה הודעת דובר צה"ל.

בחצות ראו אנשי המארב אורות של מכונית מתקרבת בדרך העפר. היה זה אייבור לויין. הם ראו את המכונית מתקרבת לכיוון הגדר, והנהג מאיס ולאחר-מכן מסתובב וחוזר על עקבותיו. „החיילים קראו לנהג לעצור“, נאמר רשמית. אך אייבור לא עצר, לכן פתחו החיילים באש. לפי הודעת הדובר: תחילה באויר, אחר-כך לגלגלים.

דבר אחד ברור: במכונית ניכרה פגיעה אחת בלבד: מאותו כדור שפגע בראשו של לויין. „הקליעות היו כנראה גרועות“, לעג סופר הארץ.

הוא אינו חשוב באופן מיוחד: מדוע נסע אייבור לויין (23) באיתה דרך-עפר ליד ה'מתנה הצבאי'?

★ ★ ★

אורות ברידה

הברית, העובדת במחלקה לפסיקה גר-נית במכון וייצמן — בה השתלם אייבור מאז תחילת שנה זו לקראת הסמכתו כדוקטור — סיפרה למשרה כי אייבור נסרד ממנה ב-11 בלילה של יום ששי האחרון. הוא ליווה אותה לביתה, ברחובות, נפרד

מול פני הגופה ניצבים באולם בני-המשפחה. האם מיירה נשענת על בתה ליפמן, בחליפה שחורה וחבוש מיגבעת, מנסה לנחם את אשתו, הקרובה להתמוטטות.

הגסיסה האיטית

של אייבור לויין נמשכה כמעט שישה ימים. תמונה זו מראה אותו ביום הראשון לאחר שנפצע, בתל-השומר. אייבור נראה שוכב במיטתו, כשראשו מומק, מתחת לבקבוק העירווייס. לידו: אחות.

לא אחזור לדרום-אפריקה. אני רוצה להישאר בארץ. כך כתב אייבור לויין לאמו, שבועות מספר לפני שנורה ונהרג. האם השכולה כיבדה את רצון בנה: הוא נקבר ביום ראשון של השבוע בנסיציונה, בצל חורשת אורנים עבותה.

בעתונים עוד התנהל הדיכוח: מי אשם ב'מות המדען הצעיר? מאמרים ראשיים דרשו חקירה כדוג' גבוה, כדי לקבוע כיצד ייתכן שאורח שליו נורה ונהרג על-ידי שומרי מתנה-צבאי בלב הארץ.

שאלות אלה מילאו את חלל המושבה ה'דרומית הקטנה, כאשר החלו מתכנסים בה קרוביו וידידיו של אייבור לויין, לחלוק לו כבוד אחרון. היו שם פרופסורים ותלמידים ממכון וייצמן, היו שם שני קצינים של צה"ל. באו גם בני משפחתו הענפה שהת'יישבו בארץ, בעוד שהוריו המשיכו בהג'ירתם עד לקייפטאון שבדרום-אפריקה. היו גם מאות אורחים פשוטים, לא קרובים ולא ידידים, שבאו להפגין את הודעויותם. במרכז היו בני-משפחתו הקרובים ביותר: אביו ליפמן, אמו מיירה ואחותו שילה בת ה-20.

האב בן ה-63, סוחר אמיד וציוני חתיק, ניצב קפוא ליד הקבר הפתוח. גידמה כי כל רגשותיו יבשו מאז אותו רגע, בצ'רב יום הכיפורים, כאשר נחת בלוד יחד עם בתו. בראותו את אשתו מיירה מחכה לו, פרץ בבכי-חמרורים קורע-לב. עתה שוב לא נותר בו כוח אלא לבכות חרישית.

הרב המקומי, ישראל בארי, הספיד את אייבור. „קרה מיקרה“, אמר, „הוא נפל קורבן...“

אך גידמה שההורים לא שמעו מילה. האם נשענה על כתף בתה, והאב עמד קפוא, עיניו קרועות לרוחחה. רק כאשר נשמע קול הרגבים הראשונים המכסים את הגופה נעורה האם מקפאונה. „אייבור“, מילמלה, „שום סוד לא לקחת אתך לקבר“ וכשקולה עולה לצחחה נרגשת, „נרצחת! נרצחת! נרצחת! אני רוצה שהאשמים במותך ייענשו“.

הקרובים החלו מושכים אותה מהקבר. היא הסמיקה רק לקרוא: „J'accuse!“

„נרצחת!“

לפני שנלקחה חזרה לתלאיבוב.

★ ★ ★

תקלה מצערת?

האם היה חייב אייבור לויין למות? ה'לפי ההודעה הרשמית של דובר צה"ל, שפורסמה 48 שעות אחרי שנורה, התבקשה תשובה אחת: כן.

הודיע הדובר: מכונית התקרבה בחצות ל'גדר של מתנה צבאי בדרום הארץ. באותו מקום נתגלתה, לפני כן, פירצה בגדר ה'מתנה. חיילי המושמר — כך נאמר בהודעה — קראו לנהג המכונית לעצור ומשזה לא שעה לאזהרות והחל מסתלק מן המקום ירו יריות-אזהרה באויר ובגלגלי מכוניתו. אחד הכדורים פגע בראשו.

היתה זו הודעה מתמיהה, שהשאירה טעם לואי לא נעים. נדף ממנה רית חריף מדי של חיפוי והתנצלות-מראש.

ההגיון חייב כי דובר צה"ל יפרסם הודעה אחרת. משהו בנוסח זה: אמש פתח מ'שמר של צה"ל באש על מכונית אזרחית שהתקרבה לפירצה בגדר של מתנה צבאי. נהג המכונית נפצע והועבר לבית-החולים. נערכת חקירה בנסיבות המיקרה. אילו פורסמה הודעה כזאת אפשר היה להבין מתוכה, שאירעה תקלה מצערת. מן הסוג העלול לקרות בכל מיקרה של שימוש בנשק חם. אפשר היה גם להבין, שיתכן כי האזרח נפגע בטעות, או שלא לצורך, וכי החקירה הנערכת תבהיר נקודה זאת. אם יסתבר שהיתה טעות, או רשלנות, או שהפקודות שגרמו לפגיעת האזרח היו לקיות — יתוקנו בהקדם. ואילו הודעת צה"ל, שהועברה לעתונים היומיים, אמרה בתוקף: לא ייתכן שום טעות בצבא. החיילים היו בסדר, הפקודות היו בסדר. אין מקום לחיטוט ולשאלות. בכל הפרשה קיים נעלם אחד בלבד, ר'

זר פרחים

מכסה את קיברו הרענן של אייבור לויין. במכתב ששלח לאמו, לפני מספר שבועות, כתב כי אין ברצונו כלל לעזוב את ה'ארץ. רצונו זה האחרון כובד אומנם — אך לגמרי לא בצורה שהוא והוריו חלמו עליה.